
RUBRIEK CRIMINOLOGIE EN METHODOLOGIE

VEILIGHEIDSMONITOR RESULTATEN 2006

Situering

De Veiligheidsmonitor is een grootschalig, gestandaardiseerd bevolkingsonderzoek, uitgevoerd door de dienst Politiebeleidsondersteuning van de Directie van de operationele politionele informatie (CGOP), in opdracht van de Minister van Binnenlandse Zaken. De Veiligheidsmonitor peilt naar het onveiligheidsgevoel, de buurtproblemen, het slachtofferschap en de tevredenheid over de politiediensten. Na eerdere afnames in 1997, 1998, 2000, 2002 en 2004, werd de Veiligheidsmonitor in 2006 voor de zesde maal uitgevoerd in België.

Tussen februari en juni 2006 werden meer dan 43.000 personen, woonachtig in België en 15 jaar of ouder, telefonisch bevestigd. Naast een federale monitor werden er ook lokale monitoren georganiseerd in de toenmalige 73 gemeenten met een veiligheids- en preventiecontract en de 58 bijhorende politiezones.¹ Gemeenten en politiezones die niet tot de steekproef behoren of hun steekproef wensen te vergroten hebben hiertoe steeds de mogelijkheid via een lokale opstap.

Waardevol instrument

De Veiligheidsmonitor is een steeds groter wordende schat aan informatie². De vragenlijst heeft sinds zijn start in 1997 geen ingrijpende wijzigingen ondergaan die een invloed kunnen hebben op de vergelijkbaarheid. Zodoende is het mogelijk een zicht te krijgen op trends doorheen de jaren (1997-2006) voor het merendeel van de vragen.

- 1 Sinds 1 januari 2007 zijn er 102 gemeenten met een strategisch veiligheids- en preventieplan (de 73 gemeenten met een veiligheids- en preventiecontract en de 29 gemeenten met een drugsplan).
- 2 Van den Bogaerde, E. (2006). De Veiligheidsmonitor: een andere kijk op criminaliteit en veiligheid. Resultaten 2004. *Panopticon*, 2006 (4), 115-120.

Daarnaast is een grote meerwaarde van de Veiligheidsmonitor de grootschaligheid en daarmee samenhangend de mogelijkheid tot het maken van geografische vergelijkingen.

De resultaten van de enquête zijn onderwerp van verschillende tabellenrapporten, met name een federaal rapport, een vergelijkend rapport (federaal, gewesten, provincies, gemeentetypen en politiezonecategorieën) en de lokale rapporten (per politiezone of gemeente). Nieuw sinds 2006 is het tabellenrapport op niveau van de gerechtelijke arrondissementen. Zo zijn er resultaten beschikbaar op lager niveau dan de provincies of gemeentetypen, die fijnere analyses toelaten.

Naast het peilen naar de noden van de bevolking inzake veiligheid en politie, biedt de Veiligheidsmonitor gegevens die een zicht geven op de niet-geregistreerde criminaliteit (dark number) en het aangiftegedrag van de slachtoffers.

De resultaten van de Veiligheidsmonitor kunnen waardevolle informatie verschaffen voor de ontwikkeling en evaluatie van het veiligheids- en politiebeleid. Zo zijn er naast het nationaal veiligheidsplan en de zonale veiligheidsplannen tevens de strategische veiligheids- en preventieplannen met de daaraan verbonden lokale veiligheidsdiagnose.

Resultaten van de federale Veiligheidsmonitor 2006³

Responsgraad en profiel van de respondenten

De responsgraad van de veiligheidsmonitor varieert tussen 60% en 75% doorheen de jaren. De netto-responsgraad⁴ bedroeg in 2006 68%, wat geen significant verschil oplevert met 2004.

---

3 Van den Bogaerde, E. & Van den Steen, I. (2007). *De Veiligheidsmonitor. Resultaten bevolkingsenquête 2006: de grote tendensen*. Brussel: Federale Politie, Algemene Directie van de Operationele Ondersteuning, Directie van de nationale gegevensbank, Dienst Beleidsgegevens.

4 Netto-respons: aantal interviews / aantal interviews + weigeringen + weigeringen in interview

Wanneer naast de weigeringen ook de pogingen zonder contact in mindering worden gebracht dan bedraagt de bruto-responsgraad⁵ 56%. De relatief hoge respons is mede te danken aan de officiële introductiebrief, getekend door de gouverneur van de betrokken provincie en verstuurd aan de potentiële respondenten. Deze personen konden ook gebruik maken van een groen nummer om de echtheid van de enquête te controleren en om bijkomende informatie aan te vragen.

De belangrijkste redenen om niet deel te nemen aan de enquête in 2006 waren: geen interesse in het onderwerp (49%), inhaken zonder uitleg (23%), te oud / ziek (11%) of geen tijd (10%).

De verdeling van de steekproef werd vergeleken met de werkelijke verdeling van de populatie van het land, voor wat betreft leeftijd en geslacht. De steekproefverdeling mannen/vrouwen komt sterk overeen met de populatieverdeling.

De meest representatieve leeftijdsgroep is deze tussen 35 en 49 jaar. De jongste leeftijdscategorieën, deze tussen 15 en 24 jaar en tussen 25 en 34 jaar, zijn ondervertegenwoordigd in de steekproef. Zij beschikken waarschijnlijk eerder enkel over een GSM en niet over een vast toestel. De hogere leeftijdsklassen (50-64 jaar en de 65-plussers) zijn daarentegen oververtegenwoordigd in de steekproef. De verdeling van de geobserveerde populatie in de steekproef van 2006 is gelijk aan die van 2004.

Naast een prestratificatie naar gewest, provincie en gemeentetypologie, werd vervolgens een poststratificatie uitgevoerd naar leeftijd en geslacht, zodat de steekproef een weerspiegeling vormt van de Belgische populatie wat betreft deze kenmerken.

Onveiligheidsgevoel en buurtproblemen

Na een daling van het onveiligheidsgevoel tussen 2002 en 2004, is er sprake van een stabilisatie

in 2006. 9% van de Belgen voelt zich altijd of vaak onveilig.

Doorheen de verschillende Veiligheidsmonitoren van 1997 tot en met 2006 blijven Vlamingen zich veiliger voelen dan Walen of Brusselaars.

Een andere constante over de jaren heen is dat 65-plussers, vrouwen en laaggeschoolden zich opmerkelijk onveiliger voelen dan andere bevolkingsgroepen.

Burgers die slachtoffer werden de afgelopen 5 jaar van één of meerdere delicten, voelen zich significant meer (altijd of vaak) onveilig dan de niet-slachtoffers. Het percentage slachtoffers dat zich onveilig voelt ligt zelfs dubbel zo hoog. Zo voelt 16% van de mensen die slachtoffer werden de afgelopen 5 jaar zich altijd of vaak onveilig tegenover 7% van de niet-slachtoffers.

Daarenboven toont verdere analyse tevens aan dat respondenten met vrienden of familieleden die slachtoffer werden de afgelopen 5 jaar, zich zelf ook onveiliger voelen. 13% van de respondenten met een slachtoffer in zijn familie- of vriendenkring voelt zich vaak of altijd onveilig tegenover 7%.

Niet alleen het slachtofferschap van naaste vrienden en familieleden heeft een invloed op het eigen onveiligheidsgevoel, ook specifieke gebeurtenissen en de voorstelling hiervan in de media kunnen invloed hebben op het onveiligheidsgevoel van de Belgen.

Een eerste analyse naar het onveiligheidsgevoel van de Belgen vóór en na de moord op Joe Van Holsbeeck op 12 april 2006 in het Centraal Station bracht geen verschillen naar boven. Uit verdere analyse bleek echter dat de jongeren tussen 15 en 24 jaar zich vlak na de moord zich wel onveiliger voelden. Vóór de moord voelde 7,5% van de jongeren zich onveilig, vlak na deze gebeurtenis was dat percentage gestegen tot 14%. Na een drietal weken was dat acute gevoel verdwenen en zijn er geen significante verschillen meer waarneembaar.

Het onveiligheidsgevoel is ook meetbaar via mijddgedrag. Zo geeft 24% van de Belgen aan nooit of zelden de deur te openen voor onbekende personen.

⁵ Bruto-responsgraad: aantal interviews / aantal interviews + weigeringen + weigeringen in interview + afspraak + geen gehoor + antwoordapparaat + bezet + fout nummer. (Na minstens 10 contactpogingen).

den, 17% vermijdt om weg te gaan van huis bij duisternis en 12% mijdt altijd of vaak bepaalde plaatsen in de gemeente. Het mijdgedrag van de Belgen is tussen 2000 en 2006 wel significant gedaald.

Aan de geïnterviewden is ook gevraagd hoe hoog ze het risico inschatten om van bepaalde feiten slachtoffer te worden de komende 12 maanden.

Van 2000 tot en met 2006 menen meer dan 30% van de ondervraagde burgers telkens opnieuw dat het risico slachtoffer te worden van een misdrijf in het verkeer (heel) groot is.

Sinds 2000 worden steeds dezelfde drie buurtproblemen aangewezen als meest zorgwekkend: onaangepaste snelheid in het verkeer, agressief verkeersgedrag en woninginbraak.

Slachtofferschap en mening over de politiediensten

De Belgen werden de afgelopen 12 maanden voornamelijk slachtoffer van vernielingen aan de wagen (16%) en bedreigingen met lichamelijk geweld (8%).

Opvallend is dat de Brusselaars systematisch meer slachtoffer zijn geweest van een misdrijf de afgelopen 12 maanden dan de Walen of Vlamingen.

Niet alle slachtoffers doen aangifte bij de politiediensten. De aangiftebereidheid is zeer afhankelijk van het type misdrijf: autodiefstal en inbraak worden bijvoorbeeld in meer dan 75% van de gevallen aangegeven. Van bedreiging met lichamelijk geweld of seksuele misdrijven worden minder dan 10% aangegeven.

Op federaal niveau acht de meerderheid van de burgers, het is te zeggen 87,5% van hen, dat de politiediensten goed (tot heel goed) werk verrichten in België.

Tegenover 2000 is dit een stijging met 10%. De burgers vinden vooral dat de politie professioneel werkt (88%) en zijn tevreden over de houding en gedrag van de politiemensen van hun eigen zone (74%). De tevredenheid is minder uitgesproken voor aanwezigheid op straat (58%) en

de informatie die ze geven over hun activiteiten (56%).

Meer dan de helft van de ondervraagden verklaart zijn of haar wijkagent niet te kennen, ook niet van naam of gezicht. Het zijn vooral de Brusselaars en de jongeren die de wijkagent niet kennen (65%). Bij de vraag of men meer contact wenst met zijn wijkagent zijn het vooral de ouderen die meer contact wensen (45%).

Optimalisatie van de respons en coverage

In het kader van het AGORA-programma van POD Wetenschapsbeleid loopt van september 2006 tot september 2007 het onderzoek 'NOTE-SUMO'. Dit staat voor "NO-n-respons to a TELEPHONE SURVEY such as the security MONITOR" en heeft als hoofddoel tot oplossingen te komen om de non-respons en non-coverage te beperken bij telefonische enquêtes.

Dit onderzoek wordt georganiseerd door CGO/P en uitgevoerd door de KULeuven, faculteit sociologie en de UHasselt, Centrum voor statistiek.

Na een uitgebreide literatuurstudie, onder meer over de voor- en nadelen van de mixed mode design, wordt dieper ingegaan op de weigeringen, de partiële respons en de mogelijke dekkingsfouten. Doel hierbij is om een zicht te krijgen op de uitval bij telefonische enquêtes in België en meer specifiek de Veiligheidsmonitor. Hoe kan men deze groep van uitvallers -die vermoedelijk over een ander profiel en/of mening beschikt-, zo veel mogelijk laten vertegenwoordigen in een enquête die gezien de grootschaligheid grotendeels telefonisch georganiseerd dient te worden? Zo kan bijvoorbeeld aan potentiële respondenten zonder vaste telefoon de mogelijkheid aangeboden worden om via de post of internet deel te nemen.

Veel aandacht zal moeten gaan naar het samenbrengen van de data verkregen uit de telefonische enquêtes met de data die verzameld werd door middel van andere methoden. Niet alleen het ontwerpen van de vragenlijst maar ook de dataverwerking zal hierbij een grote uitdaging vormen. Tevens zal de conclusie moeten gemaakt worden of het hier werkelijk gaat om een ander publiek dan de personen die hun

nummer van de vaste telefoon hebben laten opnemen in het telefoonboek. Concrete voorstellen zullen ten slotte gemaakt worden over de te nemen stappen in de toekomst om tot een zo representatief mogelijke steekproef te komen.

Meer resultaten van de Veiligheidsmonitor 2006 zijn opgenomen in het analyserapport en de tabellenrapporten die beschikbaar zijn op www.fedpol.be onder de rubriek 'publicaties'.

Ellen Van den Bogaerde*

INTERNET-BRONNEN VOOR CRIMINOLOGISCHE CIJFERGEGEVENS. EEN SIGNALEMENT

In een vorige bijdrage (jaargang 2006, nr 1)¹ gaven wij u informatie omtrent de vele gemeentelijke gegevens die via de "portaal lokale statistieken" beschikbaar zijn voor gemeentelijke contextbeschrijvingen en benchmarks op dat niveau. Sindsdien zijn er op die site al heel wat reeksen toegevoegd² en is er ook een nieuwe provinciale databank aangemaakt. Beslist de moeite om opnieuw een te surfen naar www.lokalestatistieken.be en/of u te abonneren op de svr-zine. U ontvangt dan vrij regelmatig het overzicht van de nieuw toegevoegde reeksen.

In deze bijdrage willen wij u twee andere sites aanbevelen. Allereerst de statistische site van het vroegere Nationaal Instituut voor de Statistiek, nu FOD – Economie - Afdeling Statistische Informatie –, te vinden via www.statbel.fgov.be. En vervolgens de site van het Europees Statistisch Systeem.

België. FOD - economie – Afdeling Statistiek

Criminaliteitscijfers zijn er veelgevraagd. Ze bevinden zich immers in de top tien van meest geconsulteerde cijfers op deze site van 'Statistics Belgium'. Wat vindt u er? Hoe gaat u te werk? Eigenlijk zeer eenvoudig.

1. Op de startpagina vindt u rechts een overzicht van de meest gevraagde statistieken. Criminaliteit staat erin opgenomen. U klikt daar en komt zo in de algemene rubriek "Recht, justitie en politiek – justitie en politie."

Deze rubriek vindt u ook door bovenaan in de menu-balk de rubriek Statistieken aan te vinken en zo door te gaan via Samenleving naar Criminaliteit en Gevangeniswezen. Langs beide toegangen komt u op de algemene pagina met volgende rubrieken :

- de gevangnissen (2002-2006)
- de geregistreeerde criminaliteit in België en per gewest (2000-2005)
- leefmilieudelicten (2000-2005)
- de geregistreeerde criminaliteit 1996-2000 en 2000-2004 (in de rubriek archiefreeksen)
- online studies (van vroeger tot heden)
- statistieken van de FOD Justitie, van de Dienst voor het Strafrechterlijk Beleid en Jaarstatistieken van het Openbaar Ministerie.
- Justitie in cijfers 2006, 2005, 2004, 2003
- Het Nationaal Veiligheidsplan 2004-2007
- Statistieken van de Federale Politie
- de Veiligheidsmonitor 2002-2004
- Criminaliteitscijfers Vlaanderen
- Internationale vergelijking victimisatiegraad (OESO)

U vindt er de nodige informatie (toelichtingen) bij de cijferreeksen die aangeboden worden. Ook de bronnen zijn duidelijk vermeld en waar nodig kunt u verder doorlinken naar nog meer informatie die door de eerste producent (vaak Ministerie van Justitie of de federale Politie) worden aangemaakt en aangeboden op hun eigen website. De Vlaamse criminaliteitscijfers verwijzen naar de criminaliteitsgegevens op de site van de studiedienst voor de Vlaamse Regering <http://aps.vlaanderen.be>

* Verantwoordelijke Veiligheidsmonitor Federale Politie, Dienst Politiebeleidsondersteuning van de Directie van de operationele politionele informatie (CGOP)

1 DEVROE, E., DESCHAMPS, L., "De basiskaart in Vlaanderen", criminologische basisinformatie, *Panopticon*, 2000, nr. 3, 285-289.

2 Op www.lokalestatistieken.be vindt u steeds een geactualiseerd overzicht van alle reeksen die in de gemeentelijke databank van de Studiedienst van de Vlaamse Regering beschikbaar zijn op het internet.